

Redakcja

Jacek Gudowski

Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca

Robert Belczącki, Przemysław Gumiński

Radosław Nowaczewski, Maciej Plaskacz,

Elżbieta Szczepanowska, Arkadiusz Turczyn,

Łukasz Węgrzynowski, Andrzej Zielony

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Łodzi postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2011 r., I ACz 400/11, zagadnienia prawnego:

„Czy na postanowienie sądu powszechnego - Sądu I instancji oddalające wniosek o wyłączenie arbitra wydane w trybie art. 1176 § 4 k.p.c. przysługuje zażalenie wywiedzione w drodze odpowiedniego stosowania art. 394 § 1 pkt 10 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu powszechnego, jako sądu pierwszej instancji, oddalające wniosek o wyłączenie arbitra przysługuje zażalenie.

(uchwała z dnia 8 września 2011 r., III CZP 41/11, D. Zawistowski, J. Górowski, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 24 marca 2010 r., II Ca 840/10, zagadnienia prawnego:

„Czy w postępowaniu o usunięcie niezgodności pomiędzy stanem prawnym ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości dopuszczalne jest ustalenie faktu nabycia przez gminę z mocy prawa na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarce nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1700 ze zm.) własności nieruchomości rolnej, jako przesłanki rozstrzygnięcia w sprawie, w sytuacji, gdy tytuł własności nieruchomości rolnej na rzecz gminy nie został stwierdzony przez wojewodę w drodze decyzji, o której mowa

w art. 13 ust. 4 powołanej na wstępie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa?”

podjął uchwałę:

W sprawie o uzgodnienie stanu prawnego nieruchomości ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym brak decyzji wojewody wydanej na podstawie art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1700) wyłącza możliwość ustalania przez sąd faktu przejścia z mocy prawa na rzecz gminy własności nieruchomości rolnej na podstawie art. 13 ust. 2 tej ustawy.

(uchwała z dnia 8 września 2011 r., III CZP 42/11, D. Zawistowski, J. Górowski, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2011 r., I Ca 50/11, zagadnienia prawnego:

„Czy właścicielowi nieruchomości przysługuje w stosunku do osoby będącej jej posiadaczem zależnym w złej wierze, które to posiadanie odpowiada służebności przesyłu, roszczenie o naprawienie szkody z powodu pogorszenia rzeczy (art. 225 w zw. z art. 230 k.c.)?”

podjął uchwałę:

Właścicielowi nieruchomości nie przysługuje wobec nieuprawnionego posiadacza służebności przesyłu roszczenie o naprawienie szkody z powodu obniżenia jej wartości, związanego z normalnym korzystaniem z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści takiej służebności (art. 225 w związku z art. 230 k.c.).

(uchwała z dnia 8 września 2011 r., III CZP 43/11, D. Zawistowski, J. Górowski, B. Ustjanicz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 21 lutego 2011 r., III Cz 1167/10, zagadnienia prawnego:

„I. Czy w świetle art. 7 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804) w sprawie, w której wniosek wszczynający postępowanie egzekucyjne złożony skutecznie przed wejściem w życie zmian zawierał żądanie przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości, która nie mogła być w dacie złożenia wniosku wszczynającego postępowanie egzekucyjne prowadzona z uwagi na to, że wniosek o prowadzenie egzekucji z nieruchomości został złożony przed upływem roku od umorzenia egzekucji z tej nieruchomości w trybie art. 985 § 1 k.p.c. (termin roczny upływał z dniem 12 maja 2005 r.), a pierwsza czynność komornika w toku egzekucji z nieruchomości - wezwanie dłużnika do zapłaty długu w trybie art. 923 k.p.c. - została dokonana przez Komornika w dniu 6 czerwca 2005 r., postępowanie egzekucyjne z nieruchomości toczyć się ma według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w nowym brzmieniu nadanym ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw czy też powinno toczyć się według przepisów dotychczasowych?

II. Jeśli postępowanie egzekucyjne z nieruchomości powinno się toczyć według przepisów dotychczasowych to czy termin z art. 939 § 4 k.p.c. jest terminem prawa procesowego czy terminem zawitym prawa materialnego i od jakiego momentu rozpoczyna się bieg terminu do zgłoszenia roszczenia o wynagrodzenie za sprawowanie zarządu i o zwrot poniesionych w związku z zarządem wydatków w sytuacji, kiedy zarząd ustaje w związku z uprawomocnieniem się postanowienia o przysądzeniu własności?”

podjął uchwałę:

Postępowanie egzekucyjne wszczęte na podstawie wniosku wierzyciela złożonego przed wejściem w życie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw

(Dz.U. Nr 172, poz. 1804) i przed upływem terminu określonego w art. 985 § 1 k.p.c., które nie zostało przez komornika umorzone, toczy się według przepisów obowiązujących w chwili złożenia wniosku.

(uchwała z dnia 8 września 2011 r., III CZP 44/11, D. Zawistowski, J. Górowski, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 5 maja 2011 r., I ACa 310/11, zagadnienia prawnego:

„a. Czy w świetle art. 189 k.p.c. i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (tekst jednolity Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 ze zm.) dopuszczalne jest powództwo o ustalenie własności nieruchomości mającej założoną księgę wieczystą?

b. w razie odpowiedzi twierdzącej,

czy wyłączenie nabycia przez Skarb Państwa własności nieruchomości stanowiącej las lub grunty leśne na podstawie art. 1 ust. 3 litera b dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 grudnia 1944 roku o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 15, poz. 82 ze zm.) następuje tylko w sytuacji podziału prawnego lub faktycznego nieruchomości przed 1 września 1939 roku na parcele z których żadna nie przekraczała 25 ha, czy też w przypadku podziału na parcele o powierzchniach przekraczających i nieprzekraczających 25 ha przejęciu podlegała cała nieruchomość, czy też tylko parcele o powierzchni przekraczającej 25 ha?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 8 września 2011 r., III CZP 45/11, D. Zawistowski, J. Górowski, B. Ustjanicz)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 71/11

„Czy skutkiem postanowienia sądowego orzekającego o podziale majątku wspólnego byłych małżonków, przyznającego na wyłączną własność jednemu z nich niezabudowaną nieruchomość nabytą uprzednio przez oboje z nich, na zasadzie wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej od gminy, jest wygaśnięcie prawa pierwokupu przysługującego gminie z mocy art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 29 lipca 2011 r., IX Ca 273/11, D. Ciejek, E. Budna, M. Kasztelan)

Sąd Okręgowy przedstawił pogląd występujący w doktrynie, że sądowe zniesienie współwłasności jest jednym ze sposobów nabycia prawa własności i na tej podstawie wyprowadził wniosek, iż ustawowe prawo pierwokupu gminy wygasa w wyniku sądowego podziału majątku byłych małżonków, który obejmuje niezabudowaną nieruchomość nabytą przez małżonków od gminy. Przyznanie w tym trybie prawa własności nieruchomości jednemu z byłych małżonków jest zatem nowym sposobem nabycia przez niego własności nieruchomości, skutkującym tym, że przestaje on być osobą, która uprzednio nabyła nieruchomość od gminy w rozumieniu art. 109 ust. 1 u.g.n.

Sąd Okręgowy zwrócił jednak uwagę na możliwość przyjęcia stanowiska, że przyznanie w wyniku podziału majątku wspólnego jednemu z byłych małżonków prawa własności nieruchomości nabytej przez oboje z nich od gminy, nie powoduje wygaśnięcia prawa pierwokupu przysługującego gminie na podstawie art. 109 ust. 1 u.g.n. Sąd Okręgowy podniósł, że przewidziane w art. 596 k.c. prawo pierwokupu istnieje tylko wtedy, gdy „druga strona” zbywa w drodze umowy sprzedaży rzecz osobie trzeciej. Małżonek, który wspólnie ze swym współmałżonkiem nabył od gminy nieruchomość, a następnie otrzymał ją w wyniku sądowego podziału majątku

wspólnego, a potem sprzedał osobie trzeciej, nadal jest „drugą stroną” w rozumieniu powołanego przepisu oraz „osobą, która nabyła uprzednio tę nieruchomości od gminy”, o której mowa w art. 109 ust. 1 u.g.n.

E.S.S.

*

III CZP 72/11

„Czy zgodne ustalenie kontaktów rodziców z dzieckiem w sprawie o rozwód, w tym także w porozumieniu »zatwierdzonym« przez sąd, zwalnia sąd z obligatoryjnego orzekania o kontaktach z dzieckiem na zgodny wniosek rodziców o zaniechanie orzekania o kontaktach?”

(wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 26 sierpnia 2011 r., ZSR/500/12/2011/AK)

Rzecznik wskazał na problematyczność art. 58 § 1 k.r.o., który przewiduje, że w każdym wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga m.in. o kontaktach rodziców z dzieckiem. Mimo jednoznacznych wyników wykładni językowej tego przepisu, w praktyce sądów przyjmuje się niekiedy, że zgodne stanowisko rodziców w kwestii kontaktów z dzieckiem wyłącza potrzebę ingerencji sądu w tym zakresie i uchyla obowiązek orzekania w przedmiocie takich kontaktów. Zdaniem Rzecznika, praktyka ta jest błędna, gdyż kontakty z dzieckiem nie podlegają swobodnej dyspozycji rodziców, a zgodne ich stanowisko stanowi jedynie przesłankę oceny zdolności ich współdziałania dla dobra dziecka, co ma znaczenie dla decyzji o pozostawieniu władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom. Rzecz przedstawia się podobnie jak w przypadku władzy rodzicielskiej lub obowiązku alimentacyjnego, gdzie zgodne stanowisko rodziców nie wyłącza obowiązku orzekania przez sąd w tym zakresie. Ponadto zaniechanie obowiązku orzekania o kontaktach z dzieckiem mogłoby skutkować zwolnieniem sądu z obowiązku dbałości o dobro dziecka.

R.B.

*

III CZP 73/11

„Czy ustanowiony w art. 14 ust. 4 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. Nr 36, poz. 232 ze zm.) zakaz jakichkolwiek czynności dowodowych zmierzających do ujawnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1, 1b i 2 tego przepisu, dotyczy także postępowań sądowych innych, niż postępowanie karne, w którym zapadło postanowienie w przedmiocie dopuszczenia dowodu z zeznań świadka koronnego, a jeśli tak, czy zakaz ten wiąże sąd w innych postępowaniach również po zakończeniu ochrony i pomocy, o których mowa w tym przepisie?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 lipca 2011 r., VI ACa 59/11, K. Sobolewska-Filcek, E. Śniegocka, W. Lasocka)

Sąd drugiej instancji wskazał na problem zastosowania zupełnego zakazu dowodowego, odnoszącego się do okoliczności związanych z objęciem ochroną świadka koronnego lub osoby dla niego najbliższej na gruncie postępowania cywilnego, mającego za przedmiot roszczenia wynikające z naruszenia zobowiązań podjętych przez organy państwowe w związku z udzieleniem takiej ochrony. W ocenie Sądu, początkowo epizodyczny charakter wymienionej ustawy oraz przewidziany nią tryb dostępu do informacji niejawnych w tym zakresie przemawiają za przyjęciem, że wspomniany zakaz dowodowy ogranicza się jedynie do postępowania karnego, w związku z którym nastąpiło udzielenie ochrony. Przeciwno temu podnosi się jednak brak przepisu przewidującego ograniczenia przedmiotowe tej ustawy, odrębne od kodeksu postępowania karnego uregulowanie instytucji świadka koronnego oraz cele realizowane przez wspomniany zakaz, służące ochronie życia, zdrowia i wolności osoby.

R.B.

III CZP 74/11

„Czy pełnomocnik wierzyciela składając wniosek o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze zobowiązany jest do przedłożenia komornikowi dokumentu pełnomocnictwa?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 1 sierpnia 2011 r., I Cz 198/11, M. Syrek, A. Bosak, E. Gut)

Źródłem wątpliwości Sądu przedstawiającego zagadnienie stał się brak w nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego dotyczącej postępowania elektronicznego, w części odnoszącej się do postępowania egzekucyjnego, odpowiednika art. 126 § 3¹, wyłączającej w rozpoznawczym postępowaniu elektronicznym wymaganie dołączenia do pisma procesowego dokumentu pełnomocnictwa, mimo że nowelizacją tą wprowadzono również przepisy dotyczące egzekucji na podstawie tytułu uzyskanego na drodze postępowania elektronicznego.

Reguły przewidzianej w art. 126 § 3¹ k.p.c., jako wyjątkowej, nie należy wyklądać rozszerzająco, zwłaszcza że w art. 797 § 4 k.p.c. jest mowa o weryfikacji tytułu uzyskanego w postępowaniu elektronicznym dopiero przy wszczęciu egzekucji, a więc po prawidłowym wszczęciu postępowania egzekucyjnego. Poza sytuacją określoną w art. 797 § 4 k.p.c., czynności organu egzekucyjnego realizowane są co do zasady w formie pisemnej.

Cele wspomnianej nowelizacji, polegające na usprawnieniu postępowania i obniżeniu jego kosztów, mogą jednak przemawiać za odpowiednim stosowaniem art. 126 § 3¹ k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. Nie wydaje się, aby zamiarem ustawodawcy było wprowadzanie obowiązku składania wniosku o wszczęcie egzekucji w postaci elektronicznej oraz pełnomocnictwa w formie pisemnej.

R.B.

III CZP 75/11

„Czy w świetle art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) oraz art. 361 k.c., poniesiony na etapie postępowania przedsądowego koszt zastępstwa poszkodowanego przez pełnomocnika wobec zakładu ubezpieczeń podlega kompensacji w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych?”

(wniosek Rzecznika Ubezpieczonych z dnia 14 września 2011 r., RU/260/TML/11)

Rzecznik Ubezpieczonych w uzasadnieniu powyżej wskazanego wniosku o podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały podniósł, że na podstawie analizy przez niego przeprowadzonej dostrzegł rozbieżność poglądów sądów powszechnych jak też doktryny nauk prawnych w odniesieniu do roszczeń osób poszkodowanych w zakresie zwrotu kosztów wynagrodzenia pełnomocnika zastępującego poszkodowanego w postępowaniu przedsądowym (likwidacyjnym) w ramach odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. Rzecznik Ubezpieczonych powołał się również na orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyroki z dnia 11 czerwca 2001 r., V CKN 266/00, OSP 2002, nr 3, poz. 40, z dnia 20 lutego 2002 r., V CKN 908/00, nie publ. i z dnia 7 sierpnia 2003 r., IV CKN 387/01, nie publ.), według którego koszty wynagrodzenia pełnomocnika poszkodowanego, poniesione w postępowaniu przedsądowym, nie mieszczą się w odszkodowaniu należnym poszkodowanemu w kolizji drogowej, gdy podstawą odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń jest umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, zawarta ze sprawcą szkody.

Odmienne stanowiska wnioskodawca dopatruje się w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., III PK 15/09 (nie publ.), z którego wynika, że koszty wynagrodzenia prawnika – jako zachowanie mające na celu zapobieżenie powstaniu szkody – objęte są odpowiedzialnością pracownika za szkodę w granicach rzeczywistej straty poniesionej przez pracodawcę i tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego wynikła szkoda.

Zdaniem wnioskodawcy, koszty zastępstwa poszkodowanego wobec pomiotu odpowiedzialnego za szkodę poniesione w postępowaniu przedsądowym wchodzi w skład odszkodowania należnego poszkodowanemu, gdy podstawą odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń jest umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawarta ze sprawcą szkody. Ponoszenie przez osobę poszkodowaną wydatków mających na celu likwidację szkody powinno uznać się za następstwo zdarzenia sprawczego – wydatki te ponoszone są za przyzwoleniem poszkodowanego, ale wbrew jego woli, gdyż są wynikiem sytuacji, do której on sam się nie przyczynił. Ustanowienie pełnomocnika jest uzasadnione oszczędnością kosztów i czasu, które poszkodowany musiałby poświęcić na dochodzenie roszczeń, jak również zapewnieniem profesjonalnej ochrony prawnej przed praktykami stosowanymi przez ubezpieczycieli i ułatwieniem weryfikacji „ofert” odszkodowania przedstawianych przez te podmioty profesjonalne. Poszkodowany musi mieć rzeczywistą możliwość zniwelowania skutków wypadku oraz ograniczenia związanych z nim problemów.

Rzecznik Ubezpieczonych podniósł też, że koszty zastępstwa w postępowaniu likwidacyjnym powinny być traktowane analogicznie do innych kosztów poszkodowanego (np. kosztów rozmów telefonicznych, korespondencji, wykonywania kserokopii i odpisów, a także ekspertyz rzeczoznawców; por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2004 r., III CZP 24/04, OSNC 2005, nr 7–8, poz. 117).

Wnioskodawca stwierdził również, że w wielu systemach prawnych koszty wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu przedsądowym podlegają kompensacji; wymienił jako przykład Niemcy, Stany Zjednoczone, Wielką Brytanię, Holandię oraz Szwecję.

A.T.

*

III CZP 76/11

„Czy na podstawie art. 56 § 1 zd. 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U.03.188.1848 ze zm.) rada nadzorcza banku spółdzielczego może wyznaczyć jednego ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu tego banku;

- w przypadku odpowiedzi pozytywnej na to pytanie, czy w banku spółdzielczym na wyznaczenie takiej osoby do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu wymagana jest zgoda Komisji Nadzoru Finansowego przewidziana w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2000 r. Nr 119, poz. 1252 ze zm.);

- czy członek rady nadzorczej wyznaczony do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu banku spółdzielczego może skutecznie wystąpić, w trybie art. 12 ust 4 zd. 2 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2000 r. Nr 119, poz. 1252 ze zm.), z wnioskiem o powołanie członków zarządu tego banku”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 6 września 2011 r., X Ga 173/11, X Ga 174/11, L. Guza, B. Przybyła, I. Wańczura)

Sąd Okręgowy wskazał, że za negatywną odpowiedzią na pierwsze pytanie przemawia wykładnia literalna art. 56 § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.), gdyż mówi on wyraźnie jedynie o członkach zarządu, podczas gdy ustawa ta w innym miejscu wyodrębnia funkcję prezesa zarządu. Z drugiej strony, na wykładnię tego przepisu umożliwiającą delegowanie przez radę nadzorczą jednego lub kilku ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu banku spółdzielczego wskazują – jak stwierdził Sąd drugiej instancji – potrzeby praktyki. Prezes jest również członkiem zarządu, więc możliwe jest wyznaczenie członka rady nadzorczej do czasowego pełnienia takiej funkcji.

Przechodząc do kolejnego zagadnienia Sąd Okręgowy stwierdził, że zgoda Komisji Nadzoru Finansowego jest koniecznym warunkiem skutecznego powołania osoby do pełnienia funkcji prezesa banku oraz delegowania na tę funkcję, ponieważ brak wymogu takiej zgody ograniczałby kontrolną rolę tej instytucji. Przy czym – mając na względzie argumentację Komisji Nadzoru Finansowego wyrażoną w tym postępowaniu – w przypadku delegowania do czasowego pełnienia funkcji członka zarządu nie ma obowiązku uzyskania zgody Komisji.

Odnosząc się do ostatniego pytania Sąd Okręgowy podniósł, że zgodnie z wykładnią literalną art. 12 ust. 4 zdanie drugie ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2001 r. Nr 119, poz. 1252 ze zm.), jedynym podmiotem uprawnionym do wystąpienia z wnioskiem o powołanie pozostałych członków zarządu banku spółdzielczego jest prezes zarządu banku. Uprawnieniem tym nie dysponuje osoba delegowana do czasowego pełnienia tej funkcji, niemniej wydaje się, że ograniczenie to byłoby zbyt daleko idące w szczególności w przypadku, gdy delegowanie następowałoby z zachowaniem kontroli Komisji Nadzoru Finansowego (zgoda na powołanie prezesa zarządu banku spółdzielczego). Skoro osoba ta i tak faktycznie pełniłaby funkcję prezesa zarządu, to nie ma podstaw do odmawiania jej prawa do złożenia wniosku o powołanie pozostałych członków zarządu.

A.T.

*

III CZP 77/11

„Czy delegowanie sędziego przez prezesa właściwego sądu okręgowego (apelacyjnego), na podstawie art. 77 § 8 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.), do pełnienia obowiązków urzędowych na obszarze właściwości danego sądu okręgowego (w danym sądzie apelacyjnym) obejmuje również czynność ogłoszenia orzeczenia wydanego w sprawie z udziałem sędziego delegowanego, której dokonano po terminie wskazanym w akcie (zarządzeniu) o delegowaniu?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2011 r., BSA I-4110-8/11)

W uzasadnieniu powyższego wniosku Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że zachodzi poważna rozbieżność w wykładni art. 77 § 8 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) przez Sąd Najwyższy zarówno w różnych składach orzekających tej samej Izby, jak i pomiędzy składami orzekającymi różnych Izb.

Jak zauważył wnioskodawca, praktyka wskazuje, że zarządzenie o delegowaniu sędziego może zawierać rozmaite wyrażenia, w tym także to, że poza delegowaniem do udziału w rozpoznawanych sprawach czy orzekania, sędzia jest delegowany do „wydania orzeczenia”, co powoduje wątpliwości, gdy wydanie orzeczenia następuje po terminie oznaczonym w akcie delegacji.

Za udzieleniem pozytywnej odpowiedzi na przedstawione pytanie przemawia charakter prawny czynności ogłoszenia orzeczenia; nie jest to element wydania wyroku w ścisłym znaczeniu. Na okres delegacji sędziego powinna przypadać zarówno rozprawa, jak i wydanie wyroku oraz narada go poprzedzająca. Wobec tego, że posiedzenie zarządzone w celu publikacji orzeczenia nie jest ani rozprawą, ani posiedzeniem, w czasie którego strony lub uczestnicy postępowania mogą dokonywać czynności procesowych, wyrok może zostać wydany w dowolnym innym momencie po zamknięciu rozprawy, a przed publikacją orzeczenia. Ogłoszeniu na tzw. terminie publikacyjnym podlega sentencja orzeczenia, czego może dokonać przewodniczący, odczytując wcześniej spisany i należycie podpisany wyrok. Ogłoszenie jest czynnością wykonawczą wobec orzekania. Wyroku, który został wydany i podpisany przez skład orzekający z udziałem sędziego delegowanego w okresie jego ważnej delegacji, nie można byłoby uznać za nieistniejący.

Odmienne stanowisko uzasadnia to, że ogłoszenie wyroku jest jedną z czynności objętych wyrokowaniem w szerszym znaczeniu. Od chwili ogłoszenia powstają dla stron doniosłe skutki procesowe. Wydanie wyroku nie sprowadza się tylko do odbycia narady, sporządzenia i podpisania sentencji wyroku przez skład sędziowski; ogłoszenie skutkuje zmianą charakteru prawnego wyroku – staje się on wiążący. Oddzielanie wyrokowania w ścisłym znaczeniu od ogłoszenia wyroku może być z punktu widzenia celu postępowania cywilnego uważane za bezprzedmiotowe. Orzeczenie nie jest efektem rozpatrzenia sprawy bez uzewnętrznienia przez sąd swojej woli i bez zakomunikowania stronom.

Odwołując się do argumentów przedstawianych w orzecznictwie Izby Karnej, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podniósł, że nadanie prawa sądenia następuje przez powołanie danej osoby na stanowisko sędziowskie w konkretnym sądzie, określonym według rangi ustrojowej i siedziby, która wyznacza jego właściwość. Zakresy jurysdykcji sędziów poszczególnych sądów wykluczają się. Delegowanie sędziego poza sąd, w którym ma on miejsce służbowe jest wyjątkiem od zasady.

Ścisła wykładnia art. 77 § 8 u.s.p. sprzyja zachowaniu szczególnego statusu sędziów, który służy interesom jednostek, gwarantując prawo do właściwego i niezależnego sądu, obsadzonego przez nieusuwalnych sędziów. Istotnym elementem tych gwarancji jest niezależność sądu od oddziaływań czynnika administracyjnego, choćby pochodziły z wewnątrz systemu władzy sądowniczej.

A.T.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Wypowiedzenie umowy spółki jawnej pod warunkiem jest niedopuszczalne.

(wyrok z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 614/08, B. Myszka, W. Katner, G. Misiurek, OSNC 2010, nr 2, poz. 32; BSN 2009, nr 7; s. 12; MoP 2010, nr 12, s. 685; Rej. 2009, nr 9, s. 202; NPN 2009, nr 3, s. 100; Rej. 2010, nr 4, s. 174)

Glosa

Dominiki Opalskiej, Prawo Spółek 2011, nr 9, s. 56

Glosa jest aprobująca.

Glosatorka podkreśliła, że orzeczenie stanowi przykład zastosowania w praktyce tzw. kombinacyjnej metody wykładni oświadczeń woli, przyjmowanej w ramach art. 65 k.c., akcentującej potrzebę ochrony zaufania adresata oświadczenia woli, jeśli tylko ten interpretował oświadczenie z należytą starannością. W stanie faktycznym stanowiącym podstawę rozstrzygnięcia, adresaci oświadczenia dokonali interpretacji wybiórczej, bez uwzględnienia kontekstu językowego, zatem ich rozumienie oświadczenia nie zasługiwało na ochronę.

Zdaniem glosatorki, warto wskazać na kilka zagadnień pojawiających się w omawianym orzeczeniu. W szczególności brak podstaw do przyjęcia, że adresat oświadczenia jest obowiązany zwrócić się do osoby składającej oświadczenie o dodatkowe wyjaśnienie w razie niejasności bądź wątpliwości. Pewne wątpliwości budzi możliwość zastosowania art. 65 § 2 k.c. do czynności prawnej jednostronnej jaką jest wypowiedzenie umowy spółki. Wydaje się jednak, że można ostrożnie dopuścić takie rozwiązanie.

Glosatorka podkreśliła również, że nie jest zasadne przyjęcie ogólnego zakazu składania oświadczenia woli o wypowiedzeniu pod warunkiem. Co więcej, w kodeksie

pracy ustawodawca wprost dopuszcza wypowiedzenie zmieniające. W ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy spółki jawnej, warunkowe wypowiedzenie umowy jest niedopuszczalne, gdyż przemawia za tym ochrona interesów innych osób, choć w stanie faktycznym sprawy ten argument nie jest widoczny ze względu na art. 61 k.s.h., jak też potestatywny charakter zastrzeżonego warunku. Na ochronę zasługuje jednak przeświadczenie współników pozostających w spółce odnośnie do sytuacji w której się znaleźli. Powinni mieć pewność czy doszło do wypowiedzenia umowy spółki przez innych współników. Z tego względu dopuszczalność zastrzegania warunku przy wypowiedzaniu umowy spółki powinna być rozstrzygana jednolicie w każdym stanie faktycznym.

Do komentowanego orzeczenia głosem częściowo krytyczną sporządził J. Turłukowski (Glosa 2011, nr 1, s. 40). Głosę aprobującą napisała natomiast M. Sieradzka (Lex nr 508999).

Ł.W.

*

teza oficjalna

Wpis do księgi akcyjnej ma znaczenie jedynie legitymacyjno-dowodowe (art. 343 § 1 k.s.h.),

teza opublikowana w „Glosie”

1. W świetle art. 343 § 1 k.s.h. wpis do księgi akcyjnej ma znaczenie jedynie legitymacyjno-dowodowe. Ziszczenie się przesłanek określonych w art. 339 k.s.h. lub w art. 925 i 926 § 1 k.c. wywiera skutek nie tylko względem nabywcy akcji imiennych, ale wobec wszystkich osób trzecich, także więc w stosunku do spółki. Wpis nabywcy do księgi akcyjnej nie warunkuje więc w żadnym zakresie skuteczności nabycia akcji względem osób trzecich. Potrzeba ochrony bezpieczeństwa obrotu prawnego uzasadnia jednak przyznanie osobie wpisanej do księgi akcyjnej legitymacji formalnej, tj. związania z wpisem do księgi akcyjnej usuwalnego domniemania prawnego, że osoba ta jest rzeczywiście akcjonariuszem. Stanowisko to odpowiada założeniom, na których oparta jest regulacja przelewu wierzytelności

w kodeksie cywilnym. Według art. 509 i 510 k.c. umowa przelewu przenosi wierzytelność ze skutkiem nie tylko wobec cesjonariusza, ale i wszelkich osób trzecich, w tym dłużnika. Nie wyklucza to jednak ochrony dłużnika przed skutkami przelewu w przypadkach działania w zaufaniu do pewnych stanów faktycznych, mogących uzasadniać jego przekonanie, że ma do czynienia z rzeczywistym wierzycielem (art. 512, 513 i 515 k.c.).

2. Z wymaganym przez art. 406 k.s.h. wpisem do księgi akcyjnej co najmniej na tydzień przed walnym zgromadzeniem należy łączyć jedynie znaczenie legitymacyjno-dowodowe. W konsekwencji udział w walnym zgromadzeniu akcjonariusza materialnie legitymowanego, ale nie wpisanego do księgi akcyjnej zgodnie z art. 406 § 1 k.s.h., nie powinien pociągać za sobą ujemnych konsekwencji dla nikogo.

3. W świetle art. 1027 k.c. dopuszczalne jest wpisanie do księgi akcyjnej również spadkobiercy poprzedniego akcjonariusza, który jeszcze nie dysponuje postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia. Artykuł 341 k.s.h. nie stoi temu na przeszkodzie, ponieważ od przedłożenia określonych dokumentów uzależnia wpis do księgi akcyjnej jedynie nabywców akcji na podstawie czynności prawnej *inter vivos* (§ 2 i 5). Nie można się zatem doszukiwać analogii między art. 341 k.s.h. a art. 34 zdanie drugie ustawy z 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, wymagającym, aby także oparte na dziedziczeniu następstwo prawne po osobie wpisanej do księgi wieczystej jako właściciel było zawsze wykazane odpowiednimi dokumentami.

4. Z zestawienia art. 402 § 3 z art. 341 § 1 k.s.h. wynika, że listy polecane z zawiadomieniem o walnym zgromadzeniu powinny być wysłane do akcjonariuszy na ich adresy zamieszczone w księdze akcyjnej. Cel tego sposobu zwołania walnego zgromadzenia może być osiągnięty w zasadzie tylko wówczas, gdy osoby wpisane w księdze akcyjnej są nadal akcjonariuszami. Jeżeliby już nimi nie były z powodu przeniesienia akcji na inną osobę, osoba ta mogłaby się dowiedzieć o walnym zgromadzeniu i wpisać do księgi akcyjnej w terminie oznaczonym w art. 406 § 1 k.s.h. o tyle tylko, o ile adresat listu, który zbył akcje, przekazałby go bardzo szybko nabywcy akcji, jednocześnie nie zgłaszając sprzeciwu przewidzianego w art. 341 § 4 k.s.h.; a więc raczej jedynie

wyjątkowo. W razie przejścia akcji z osoby wpisanej w księdze akcyjnej na inną osobę w wyniku dziedziczenia szanse dowiedzenia się o walnym zgromadzeniu przez nowego akcjonariusza są jeszcze mniejsze. W takim przypadku można się spodziewać przede wszystkim zwrotu listu.

5. Przepis art. 402 § 3 k.s.h. wymaga, aby między datą wysłania listu poleconego z zawiadomieniem o walnym zgromadzeniu a dniem walnego zgromadzenia upłynął dwutygodniowy termin. Termin ten oblicza się, zgodnie z art. 2 k.s.h., stosując art. 110, 112 i 115 k.c.

6. Naruszenia art. 402 § 3 k.s.h. dokonane przy zwoływaniu nadzwyczajnych walnych zgromadzeń, na których podjęte zostały zaskarżone uchwały, należą niewątpliwie do naruszeń ustawowych regulacji proceduralnych zawsze doniosłych z punktu widzenia treści podjętej uchwały, tj. mogących mieć wpływ na jej treść w okolicznościach każdego konkretnego przypadku.

(wyrok z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09, H. Wrzeszcz, K. Tyczka-Rote, K. Zawada, OSNC 2010, nr 7-8, s. 113; BSN 2010, nr 3, s. 13; MoP 2010, nr 24, s. 1355; Rej. 2010, nr 9, s. 153)

Glosa

Małgorzaty Dumkiewicz, Glosa 2011, nr 3, s. 54

Glosa ma charakter krytyczny.

Dotyczy ona problematycznej kwestii występującej w praktyce funkcjonowania spółek kapitałowych, tj. skutków śmierci wspólnika (akcjonariusza) na płaszczyźnie relacji korporacyjnych. Wynika to z faktu, że kodeks spółek handlowych nie zawiera regulacji dotyczącej zasad dziedziczenia akcji (udziałów) w spółkach kapitałowych.

Analizowane orzeczenie odnosi się do istotnej z punktu widzenia spadkobierców zmarłego akcjonariusza oraz spółki akcyjnej kwestii wpływu śmierci akcjonariusza ujawnionego w księdze akcyjnej na funkcjonowanie spółki w okresie od otwarcia spadku do stwierdzenia jego nabycia w sposób określony w art. 1025 i n. k.c. Sąd Najwyższy przyjął, że dopuszczalne jest wpisanie do księgi akcyjnej również spadkobiercy poprzedniego akcjonariusza, który nie dysponuje postanowieniem

o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia.

Glosatorka nie podzieliła tego stanowiska. W jej ocenie, zarząd spółki akcyjnej nie ma kompetencji ani do wpisywania do księgi akcyjnej każdej wnioskującej o to osoby, która podaje się za spadkobiercą akcjonariusza, nie przedstawiając stosownego potwierdzenia, ani do prowadzenia postępowania wyjaśniającego i oceniania, kto, na jakiej podstawie i w jakiej części został powołany do dziedziczenia. Spółka powinna uznać za osobę uprawnioną jedynie wnioskującego o wpis do księgi akcyjnej spadkobiercę, który jest wskazany w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku lub akcie poświadczenia dziedziczenia. Tylko tym dokumentom ustawodawca przyznał walor skuteczności wobec osób trzecich.

Autorka glosy nie zaakceptowała również stanowiska Sądu Najwyższego, że wysłanie przez spółkę zawiadomienia o walnym zgromadzeniu akcjonariuszy pod adres zmarłego akcjonariusza, który jest nadal wpisany do księgi akcyjnej, a nie do osób, które należy uznać za jego spadkobierców, oznacza, iż doszło do wadliwego zwołania tego zgromadzenia, uzasadniającego zaskarżenie podjętych na nim uchwał. Jak przyjęła, osoby jeszcze niewpisane do księgi akcyjnej nie mogą być uznawane przez spółkę za akcjonariuszy uprawnionych z akcji imiennych.

Głosowane orzeczenie omówili również: D. Wajda (Prawo Spółek 2011, nr 2, s. 45) oraz G. Wolak (Prawo Spółek 2011, nr 7-8, s. 84). Uwzględnił je także M. Tofel w „Przeglądzie orzecznictwa” (Prawo Spółek 2010, nr 10, s. 4).

P.G.

*

Roszczenia uprawnionego mające swoje źródło w odstąpieniu od umowy na podstawie art. 494 k.c. przedawniają się na podstawie i w terminie określonym w art. 117 i 118 k.c.

(wyrok z dnia 21 stycznia 2010 r., IV CSK 112/10, B. Myszka, W. Katner, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 40; BSN 2011, nr 1, s. 10; Rej. 2011, nr 3, s. 157; Pal. 2011, nr 1-2, s. 123; NPN 2011, nr 1, s. 130)

Glosa

Jerzego Naworskiego, Monitor Prawniczy 2011, nr 18, s. 1010

Glosa ma charakter abrobujący.

Glosator stwierdził, że sformułowana przez Sąd Najwyższy teza, jak i samo rozstrzygnięcie sprawy są trafne. Wyrażone przez autora uwagi krytyczne dotyczą faktu, że z uzasadnienia wynika, iż glosowany wyrok petryfikuje dominujące w polskiej nauce i orzecznictwie zapatrywanie o fikcji prawnej zniesienia umowy ze skutkiem *ex tunc*. Komentator opowiedział się za poglądem, że wykonanie prawa odstąpienia od umowy powoduje powstanie z mocy czynności prawnej *ex nunc* zobowiązań nakładających na strony obowiązek przywrócenia *status que ante*, jak to tylko prawnie i faktycznie możliwe. Teoria ta została przedstawiona w piśmiennictwie i nazwana koncepcją samoistnego zobowiązania. Zdaniem autora, nie została ona dostrzeżona przez Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku, co należy ocenić negatywnie, zwłaszcza że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 października 2006 r., IV CSK 157/06 (OSNC 2007, nr 7-8, poz. 114) wyraził podobną myśl, stwierdzając, iż wykonanie prawa odstąpienia inwestora od umowy o roboty budowlane nie pozbawia go roszczenia o zapłatę kary umownej zastrzeżonej na wypadek przekroczenia terminu oddania obiektu. Glosator stwierdził, że Sąd Najwyższy nie opowiedział się co prawda w tym wyroku jednoznacznie za koncepcją samoistnego zobowiązania, ale jego teza niewątpliwie z nią koresponduje, czego nie dostrzeżono w glosowanym orzeczeniu.

Aprobata teorii samoistnych zobowiązań w razie wykonania umowy oznacza, że z chwilą zrealizowania ustawowego prawa odstąpienia od umowy strony są, co do zasady, zobowiązane do zwrotu przedmiotów otrzymanych świadczeń. W sytuacji natomiast, gdy umowa nie została wykonana w całości lub w części, po skutecznym odstąpieniu od umowy, w pierwszym przypadku zobowiązania stron wygasają *ex nunc*, w drugim zaś obowiązek dalszego świadczenia na przyszłość wygasa *ex nunc*, strony zaś są zobowiązane do zwrotu przedmiotów dotyczących otrzymanych świadczeń. W myśl tej koncepcji, odstępującemu od umowy nie chodzi o możliwość znoszenia faktów prawnych – umowy, lecz od uchylenia się od obowiązku świadczenia na przyszłość, a jeśli to świadczenie spełnił o doprowadzenie do stanu sprzed zawarcia umowy.

*

O bycie zobowiązania rozstrzyga istnienie znajdującego wyraz w jego treści godnego ochrony interesu wierzyciela; gdy tego interesu brak, zobowiązanie nie powstaje, a powstałe wygasa.

(wyrok z dnia 12 marca 2010 r., III CNP 27/09, J. Frąckowiak, B. Ustjanicz, K. Zawada, OSNC-ZD 2010, nr 4, poz. 105; BSN 2010, nr 7, s. 9; ; NPN 2010, nr 3, s. 139)

Glosa

Krzysztofa Topolewskiego, Przegląd Sądowy 2011, nr 7-8, s. 155

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Glosator uznał, że prawidłowość zastosowania przez Sąd Najwyższy przytoczonej w tezie wyroku reguły w rozważanej sprawie budzi wątpliwości. W sprawie o zapłatę za energię elektryczną, którą wytoczyła najemcom (wspólnikom spółki cywilnej) zobowiązana „do zapewnienia im korzystania” z tej energii wynajmująca spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zaangażowane były jeszcze dwa podmioty: poprzednia właścicielka wynajętych pomieszczeń, będąca stroną umowy o dostawę do tych pomieszczeń energii elektrycznej, oraz dostawca tej energii, do którego rąk najemcy uiścili kwotę potrzebną do zaspokojenia długu z tytułu dostawy energii. Sąd Najwyższy uznał, że zapłata ta mieściła się w zakresie zastosowania art. 356 § 2 k.c. i spowodowała wygaśnięcie zobowiązania poprzedniej właścicielki przedmiotu najmu, które łączyło ją z dostawcą energii.

Glosator stwierdził, że opis stanu faktycznego sprawy wskazuje na wyodrębnienie z czynszu najmu świadczenia pieniężnego mającego na celu pokrycie kosztów zużytej przez najemców energii elektrycznej, a z dwóch teoretycznie możliwych form pokrycia tych kosztów, tj. zaliczkowej oraz skalkulowanej na podstawie kosztów już zużytej energii strony umowy najmu przyjęły tę drugą. Okoliczność ta spowodowała, że istnienie roszczenia wynajmującej było uzależnione od istnienia po stronie dostawcy energii roszczenia o zapłatę z tytułu dostarczonej

energii. Autor zwrócił uwagę, że ponieważ najemcy, dokonując zapłaty na rzecz dostawcy energii, doprowadzili w myśl art. 356 § 2 k.c. do wygaśnięcia przysługującego mu roszczenia z tytułu dostawy energii, to prawidłowy wydaje się wniosek, iż zbędne jest uzasadnienie wygaśnięcia roszczenia wynajmującej o pokrycie kosztów zużytej energii w stosunku do najemców regułą odwołującą się do istnienia godnego ochrony interesu wierzyciela.

Stwierdził, że przyjęcie, iż zapłata długu poprzedniej właścicielki wynajętych pomieszczeń w stosunku do dostawcy energii na podstawie art. 356 § 2 k.c., wyłącza kwalifikację zapłaty jako nienależnego świadczenia z perspektywy wierzyciela. Zwrócił uwagę, że założenie wygaśnięcia długu poprzedniej właścicielki przedmiotu najmu w stosunku do dostawcy energii prowadzi do wniosku, iż wygasł nie tylko uzależniony od jego istnienia dług najemców w stosunku do wynajmującej, ale także tak samo uzależniony dług wynajmującej względem poprzedniej właścicielki przedmiotu najmu. W ten sposób wygasły długi podmiotów kolejno zobowiązanych do pokrycia kosztów zużytej energii.

E.S.

*

1. W wypadku nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie, właściciel nieruchomości obciążonej może żądać zmiany sposobu jej wykonywania, jeśli ważna potrzeba gospodarcza powstała po posadowieniu urządzeń przesyłowych.

2. Wynagrodzenie za zmianę sposobu wykonywania służebności przesyłu może uwzględniać koszty przeprowadzenia tej zmiany.

(uchwała z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 36/10, S. Dąbrowski, M. Kocon, J. Futro, OSNC 2010, nr 12, poz. 163; BSN 2010, nr 6, s. 9; ; Rej. 2010, nr 7-8, s. 181)

Glosa

Michała Warcińskiego, Przegląd Sądowy 2011, nr 7-8, s. 166

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autor zwrócił uwagę, że w komentowanej uchwale Sąd Najwyższy rozstrzygnął dwa zagadnienia prawne, które mogłyby być przedmiotem odrębnych orzeczeń.

Pierwsze zagadnienie dotychczas nie było rozważane w piśmiennictwie i judykaturze.

Zauważył, że poszukiwanie podstawy materialnej ochrony interesu właściciela gruntu doprowadziło Sąd Najwyższy do stwierdzenia – po pierwsze – istnienia luki prawnej oraz, po drugie, że lukę tę należy wypełnić analogią do art. 291 k.c. W ocenie glosatora, pogląd ten budzi wątpliwości. Za dyskusyjne uznał stwierdzenie dotyczące luki w prawie. Podniósł, że nawet gdyby przyjąć, iż luka istnieje, kontrowersyjne jest stosowanie do niej analogii z art. 291 k.c. Stan faktyczny, którego dotyczy powołany przepis, nie przypomina uregulowanego, a jest to warunek niezbędny do zastosowania *analogiae legis*. Za trafne uznał twierdzenie Sądu Najwyższego, że przepis ten posługuje się pojęciem „ustanowienie służebności”, co sugeruje, iż dotyczy powstania służebności wskutek dokonania czynności prawnej albo wydania orzeczenia, a nie powstania służebności *ex lege*, jak w sytuacji zasiedzenia.

Stwierdził, że nawet odrzucając ten argument z zasadnych względów celowościowych, nie można uznać, iż przypadek, w którym ważna potrzeba gospodarcza pojawia się przed powstaniem służebności, jest w jakimkolwiek stopniu zbliżona do tego, o którym stanowi art. 291 k.c. Jedyne podobieństwo pomiędzy analizowanymi stanami faktycznymi dotyczy wystąpienia ważnej potrzeby gospodarczej.

Zdaniem autora, rozstrzygnięcie w uchwale drugiego problemu jest przekonująco uzasadnione, nie budzi kontrowersji i zasługuje na aprobatę.

Głosę do komentowanego orzeczenia opracował także G. Matusik (Rejent 2011, nr 1, s. 115).

E.S.

teza oficjalna

Nieruchomości stanowiące miejsce kultu religijnego nie mogą być przedmiotem samoistnego posiadania przez wiernych; ich akty władania są dokonywane w imieniu i na rzecz wspólnoty religijnej tworzącej kościół – kościelnej jednostki organizacyjnej, właściwej dla miejsca kultu.

teza OSP

Nieruchomości stanowiące miejsca kultu religijnego mają szczególny charakter, który wyklucza możliwość samoistnego ich posiadania dla siebie przez wiernych. Wykonywane przez nich akty władania zatem dokonują się w imieniu i na rzecz ujętej w ramy organizacyjno-prawne wspólnoty religijnej tworzącej kościół, a tym samym w imieniu i na rzecz posiadającej osobowość prawną kościelnej jednostki organizacyjnej, właściwej dla miejsca kultu.

(postanowienie z dnia 14 października 2010 r., III CSK 305/09, K. Strzelczyk, M. Bączyk, T. Bielska-Sobkowicz, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 39; BSN 2011, nr 1, s. 10; OSP 2011, nr 9, poz. 97; BSN 2011, nr 1, s. 10; Rej. 2011, nr 3, s. 157; NPN 2011, nr 1, s. 129; Rej. 2011, nr 7-8, s. 199)

Glosa

Stanisława Rudnickiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 9, poz. 97

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że wierni przez swoje starania o zachowanie i utrzymanie miejsca kultu oraz przez wykonywanie kultu nie stają się przez to samoistnymi posiadaczami nieruchomości przeznaczonej na cele tego kultu, ponieważ nie mają woli „posiadania jej dla siebie”. Nie zgodził się natomiast ze stanowiskiem, że władanie przez wiernych taką nieruchomością ma miejsce w imieniu i na rzecz wspólnoty religijnej tworzącej Kościół, a tym samym kościelnej jednostki organizacyjnej mającej osobowość prawną. Stwierdził, że charakter samoistnego posiadania „jak właściciel” wyklucza pojęciowo posiadanie tej samej rzeczy „na rzecz” lub „w interesie” innej osoby i to niezależnie od tego, czy władający uzyskał jej akceptację, czy też działał bez jej wiedzy i woli.

Analizując stan faktyczny stanowiący podstawę komentowanego orzeczenia, autor uznał, że korzystanie przez wiernych z nieruchomości albo nie było w ogóle posiadaniem, albo było posiadaniem zależnym w zakresie określonego prawa, z którym łączy się władza nad cudzą rzeczą (art. 336 k.c.), albo też – najpewniej – stanowiło zwykły przejaw powszechnego korzystania z miejsca kultu religijnego. W żadnym z tych wypadków nie mogło – w ocenie autora – dojść do zasiedzenia nieruchomości przez kościelną osobę prawną.

W dalszej części glosy komentator zakwestionował trafność odwołania się przez Sąd Najwyższy do władania nieruchomością przez państwowe osoby prawne w okresie obowiązywania zasady jednolitego funduszu własności państwowej. Zauważył, że państwowa jednostka organizacyjna sprawowała tzw. zarząd operatywny nieruchomością w imieniu Skarbu Państwa (posiadacza samoistnego), względnie wykonywała inne uprawnienia należące do sfery mienia państwowego jako posiadacz zależny, natomiast korzystanie z kaplicy jako miejsca kultu religijnego przez wiernych nie było ani władaniem *cum animo rem sibi habendi*, ani władaniem zależnym.

Autor podważył również zasadność przypisania nieruchomościom służącym do wykonywania kultu religijnego „szczególnego charakteru”, który wyklucza ich samoistne posiadanie przez kogokolwiek poza właściwym organem osoby prawnej danego wyznania, a w następstwie możliwość nabycia przez zasiedzenie.

M.P.

Glosa

Michała Warcińskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 9, poz. 97

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor uznał, że wyłączenie możliwości posiadania rzeczy ze względu na jej szczególny charakter wymaga odwołania się do koncepcji posiadania praw, a nie posiadania rzeczy. Wskazał, że koncepcja posiadania praw nie została przyjęta w obowiązującym kodeksie cywilnym. Definiując pojęcie wiernych, uznał, że stanowią oni bliżej nieokreśloną grupę osób o zmiennym składzie. Nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego, że wierni mogą zasiedzieć w cudzym imieniu i na cudzą rzecz

własność. Zauważył, że posiadaczem może być jedynie podmiot prawa cywilnego, wierni zaś nie mogą być w ten sposób zakwalifikowani.

Komentator stwierdził następnie, że posiadanie samoistne nieruchomości przez wiernych wyklucza jej posiadanie samoistne przez kościelną osobę prawną. Dodał, że nie można, będąc posiadaczem samoistnym, wykonywać go w imieniu i interesie innego posiadacza samoistnego. Dostrzegł, że posiadanie samoistne wiernych, wykonywane w imieniu i interesie kościelnej osoby prawnej, mogłoby mieć miejsce, gdyby przyjąć, że są oni organem osoby prawnej. Według autora, pogląd taki nie jest jednak uzasadniony.

Glosator wyraził ponadto zapatrywanie, że nie można wykonywać władztwa nad rzeczą (posiadania zależnego albo dzierżenia) prowadzącego do zasiedzenia własności rzeczy w cudzym imieniu i interesie bez zgody tej osoby, choćby wyrażonej w sposób dorozumiany. W ocenie autora, nie można też być w ogóle posiadaczem zależnym lub dzierżycielem władającym w imieniu i interesie posiadacza samoistnego, jeżeli ten ostatni nie ma świadomości bycia posiadaczem.

W konkluzji autor uznał, że w komentowanym orzeczeniu względy aksjologiczne wzięły górę na dogmatycznymi. Stwierdził jednak, że nie stanowi to zarzutu wobec Sądu Najwyższego, którego funkcja sprowadza się do wymierzania sprawiedliwości.

M.P.

*

Najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

(uchwała z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, G. Misiurek, J. Frąckowiak, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42; OSP 2011, nr 9, poz. 96; BSN 2010, nr 10, s. 11; Pal. 2010, nr 11-12, s. 182)

Glosa

Moniki Wałachowskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 9, poz. 96

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka nie podzieliła stanowiska, że prawo więzi rodzinnych stanowi w każdym przypadku dobro osobiste członków rodziny. Podkreśliła, że nie każda społecznie doniosła wartość niematerialna mieści się w katalogu wartości, z których wynikają prawa podmiotowe skuteczne *erga omnes*. Uznała, że rozszerzanie katalogu dóbr osobistych o nowe wartości niemajątkowe może powodować ich deprecjację. Stwierdziła, że podstawą dochodzenia roszczenia w stanie prawnym sprzed wejścia w życie art. 446 § 4 k.c. powinien być przede wszystkim art. 445 § 1 k.c., jeśli członkowie rodziny na skutek wiadomości o śmierci matki i żony doznali rozstroju zdrowia, nie zaś art. 448 k.c. Dodała jednak, że w analizowanej sprawie zadośćuczynienie pieniężne mogło być przyznane na podstawie art. 448 k.c. Za nietrafne uznała natomiast dopuszczenie roszczeń o zadośćuczynienie w każdym przypadku śmierci osoby bliskiej.

Autorka wyraziła następnie zapatrywanie, że istnienie abstrakcyjnie ujętej więzi emocjonalnej ze zmarłym jest niewystarczające do uznania jej za dobro osobiste. Stwierdziła, że o jego istnieniu decyduje stopień nasilenia więzi między zmarłym a dochodzącym roszczenia. Za zbyt daleko idący uznała pogląd Sądu Najwyższego, że dobrem osobistym uzasadniającym zawsze w razie śmierci kompensację na podstawie art. 448 k.c. jest prawo do więzi rodzinnych. Zakwestionowała też dopuszczalność kumulacji roszczeń z art. 445 i 448 k.c.

M.P.

Glosa

Marcina Łolika, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 9, poz. 96

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zauważył, że przyjęcie istnienia dobra osobistego w postaci więzi emocjonalnej między żyjącymi członkami rodziny umożliwia żądanie ochrony tej więzi bez względu, czy jej naruszenie nastąpiło wskutek śmierci osoby najbliższej, czy też wskutek jakiegokolwiek innego działania osłabiającego tę więź, np. zdrady małżonka. Wskazał, że może to dać podstawę do żądania również kompensacji cierpień spowodowanych rozstrojem zdrowia osoby najbliższej. Wyraził następnie

zapatrywanie, że art. 446 § 4 k.c. nie wprowadza nowego dobra osobistego, lecz stanowi samoistną podstawę dochodzenia zadośćuczynienia. Dodał, że konsekwencją akceptacji stanowiska Sądu Najwyższego musiałoby być uznanie dwóch podstaw żądania zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią osoby najbliższej – art. 446 § 4 i art. 448 k.c. Stwierdził, że krąg osób uprawnionych do wystąpienia z roszczeniem na podstawie art. 446 § 4 k.c. jest węższy niż w przypadku art. 448 k.c., co – zdaniem glosatora – zniekształcałoby istotę zadośćuczynienia. Inne byłyby też przesłanki odpowiedzialności na podstawie art. 446 § 4 i art. 448 k.c. W konkluzji komentator zakwestionował zasadność ustanawiania dobra osobistego o treści ujętej w analizowanej uchwale.

M.P.

Glosa

Bogusława Lackorońskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 9, poz. 96

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podzielił stanowisko uznające życie lub zdrowie człowieka za dobro osobiste także jego najbliższych członków rodziny, które podlega ochronie na podstawie art. 448 k.c. Stwierdził, że art. 446 k.c. może stanowić podstawę określenia sposobu naprawienia szkód wyrządzonych osobom bliskim lub najbliższym członkom rodziny zmarłego również w przypadkach, w których wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania doszło do spowodowania śmierci człowieka będącego stroną zobowiązania. Zaznaczył jednak, że nie wszystkie więzi rodzinne powinny być traktowane jako dobro osobiste.

W dalszej części opracowania komentator podkreślił, że cechą katalogu dóbr osobistych jest jego zmienność w czasie i powinien być on w miarę możliwości intuicyjny w danym społeczeństwie na określonym etapie jego rozwoju. W ocenie autora, za dobra osobiste powinny być uznawane wartości, które z jednej strony w ocenie społecznej zasługują na ochronę, z drugiej zaś – społeczne i gospodarcze konsekwencje tej ochrony są do zaakceptowania.

Odnosząc się do problemu granic ochrony więzi rodzinnych, glosator dostrzegł potencjalny konflikt między tym dobrem osobistym a wolnością człowieka. Rozważał

również wpływ zgody strony więzi rodzinnej na naruszenie tej więzi przez osobę trzecią.

Analizując istotę art. 446 § 4 k.c., komentator doszedł do wniosku, że nie wyłącza on zasad ogólnych, stanowiąc jedynie ułatwienie dochodzenia roszczeń w szczególnych sytuacjach dla ograniczonego kręgu poszkodowanych.

M.P.

*

Przepis art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.) może być podstawą odpowiedzialności organizatora turystyki za szkodę niemajątkową klienta w postaci tzw. zmarnowanego urlopu.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 79/10, J. Gudowski, M. Romańska, J. Kremer, OSNC 2011, nr 4, poz. 41; BSN 2010, nr 11, s. 9; Prok.i Pr.-wkł. 2011, nr 7-8, s. 36; TPP 2011, nr 1, s. 137)

Glosa

Katarzyny Kryli, Przegląd Sądowy 2011, nr 9, s. 137

Glosa ma charakter aprobujący.

W ocenie glosatorki, wykładnia art. 11a ustawy o usługach turystycznych dokonana przez Sąd Najwyższy – mimo że sprzeczna z tradycyjnym poglądem, zgodnie z którym możliwość przyznania zadośćuczynienia wymaga zawsze wyraźnej podstawy normatywnej – odpowiada wymogom stawianym państwom członkowskim przez prawo europejskie i eliminuje ryzyko poniesienia przez Polskę odpowiedzialności z tytułu braku implementacji lub błędnej implementacji dyrektywy.

Autorka zwróciła uwagę, że w braku odpowiedniej regulacji w prawie polskim, z której wprost wynikałaby możliwość dochodzenia zadośćuczynienia pieniężnego za zmarnowany urlop, sądy mają obowiązek takiej wykładni obowiązujących przepisów, aby pozostawały one w zgodzie z „brzmieniem i celem” dyrektywy 90/314/EWG z 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz.Urz. WE 1990 L 158/59) (zasada skutku pośredniego: *indirect effect*).

Taki obowiązek wynika z art. 288 TFUE. W sytuacji, w której sąd odmówi przyznania zadośćuczynienia za uszczerbek polegający na utracie przyjemności z podróży, powołując się na brak odpowiedniej regulacji w prawie polskim, turysta wciąż będzie mógł wystąpić z roszczeniem przeciwko państwu za szkodę powstałą z powodu braku implementacji lub nieprawidłowej implementacji dyrektywy. Glosatorka podkreśliła, że jedynie umiejętna wykładnia przepisów prawnych dokonywana przez sądy może wypełnić luki pozostawione przez ustawodawcę i zminimalizować ryzyko poniesienia przez państwo odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niepełnego implementowania dyrektywy.

Uchwała została zaaprobowana także przez M. Nesterowicza w opracowaniu „Odpowiedzialność cywilna biur podróży za »zmarnowany urlop« w prawie polskim i porównawczym (na tle uchwały SN z 19 listopada 2010 r.)” (Przeгляд Sądowy 2011, nr 5, s. 5). Omówiła ją M. Domańska w "Przeглядzie orzecznictwa" (Europejski Przeгляд Sądowy 2011, nr 9, s. 59).

E.S.

*

Niewykonanie lub niewłaściwe wykonanie pisemnej umowy deweloperskiej daje kontrahentowi możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od dewelopera na podstawie art. 471 k.c.

(uchwała z dnia 9 grudnia 2010 r., III CZP 104/10, M. Kocon, K. Pietrzykowski, A. Kozłowska, OSNC 2011, nr 7-8, poz. 79; BSN 2010, nr 12, s. 10; NPN 2010, nr 4, s. 120)

Glosa

Michała Kućki, Przeгляд Sądowy 2011, nr 9, s. 147

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator stwierdził, że teza komentowanej uchwały jest trafna, choć niekoniecznie odnosi się do zobowiązania do zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości wynikającego z umowy deweloperskiej. Podniósł, że kontrahent dewelopera będzie mógł dochodzić od dewelopera utraconych korzyści lub strat

w granicach ujemnego interesu umownego lub w szerszych. Nie będzie mógł jednak żądać naprawienia szkody wyrażającej się w różnicy między aktualnym stanem jego majątku a stanem hipotetycznym, jaki istniałby, gdyby zobowiązanie zostało przez dewelopera wykonane (doszłoby do zawarcia umowy przyrzeczonej o skutku zobowiązującym lub zobowiązująco-rozporządzającym).

W ocenie autora, ogólne rozważania Sądu Najwyższego dotyczące roli umów przedwstępnych wskazują właściwy sposób rozumienia tej konstrukcji. Na aprobatę zasługują, jego zdaniem, rozważania dotyczące treści świadczeń składających się na umowę deweloperską. Krytycznie ocenił kategoryczne stanowisko, zgodnie z którym pisemna umowa deweloperska nie jest umową przedwstępną. Stwierdził, że zdanie to mogłoby być prawdziwe tylko wtedy, gdyby celem pisemnej umowy deweloperskiej nie było doprowadzenie do zawarcia umowy przenoszącej własność lokalu na kontrahenta dewelopera. Zdaniem glosatora, wtedy nie byłaby to umowa deweloperska,

E.S.

Glosa

Bartłomieja Glinieckiego, Monitor Prawniczy 2011, nr 17, s. 953

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autora, teza uchwały zasługuje na aprobatę ze względu na trafnie przeprowadzoną wykładnię treści umowy deweloperskiej i wzmocnienie kontraktowej pozycji nabywców. W praktyce obrotu występują sytuacje, w których po zawarciu umowy deweloperskiej i jej znacznym wykonaniu przez strony, deweloper odmawia nabywcy zawarcia umowy ustanowienia odrębnej własności lokalu. Motywem takiego działania jest najczęściej przewartościowanie na rynku nieruchomości powodujące, że przewidziana w treści umowy deweloperskiej cena po pewnym czasie staje się znacznie niższa niż rynkowa wartość nieruchomości. Deweloper odmawia wydzielenia jej części na rzecz swego dotychczasowego klienta, z którym łączy go umowa deweloperska i sprzedaje lokal innej osobie za wyższą cenę. Uznanie umowy deweloperskiej za umowę przedwstępną i w konsekwencji ograniczenie odszkodowania należnego nabywcy w takiej sytuacji do tzw. ujemnego interesu

umowy, mogłoby ugruntować tę naganną praktykę. Wyrażone w komentowanej uchwale poglądy są korzystne dla nabywców poprzez wyraźne przyznanie, że umowa deweloperska zawarta w formie pisemnej jest ważna. Ponadto uchwała przyznaje im pełniejszą ochronę przed szkodą poniesioną wskutek niewywiązania się przez dewelopera ze zobowiązania przyjętego na siebie w treści umowy deweloperskiej, poprzez uznanie umowy deweloperskiej za umowę samoistną, przeciwstawiającą się jednocześnie umowie przedwstępnej.

Wątpliwości glosatora wzbudziła niedostateczna analiza problematyki charakteru prawnego umowy deweloperskiej, która ma w uzasadnieniu komentowanej uchwały charakter jedynie powierzchowny. Zdaniem autora, Sąd Najwyższy niesłusznie rezygnuje z budowania własnego kompleksowego poglądu na charakter prawny umowy deweloperskiej, do którego można by nawiązywać w sprawach związanych z umowami deweloperskimi, jakie na pewno będą przedmiotem następnych rozstrzygnięć. Wyrażenie ugruntowanego, szerokiego stanowiska w tej kwestii przysłużyłoby się dyskusji na temat umowy deweloperskiej, jaka od ponad dekady toczy się w piśmiennictwie. W komentowanej uchwale Sąd Najwyższy zbyt pobieżnie – zdaniem glosatora – przedstawił poglądy doktryny na temat charakteru prawnego umowy deweloperskiej i nie uzasadnił dostatecznie własnego stanowiska w tej sprawie.

R.N.

prawo cywilne procesowe

Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w związku z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda – w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów – przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok,

stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08, T. Bielska-Sobkowicz, E. Skowrońska-Bocian, M. Sychowicz, OSNC 2009, nr 9, poz. 118; BSN 2008, nr 10, s. 6; Rej. 2008, nr 11, s. 171)

Glosa

Pawła Biezuńskiego, Przegląd Sądowy 2011, nr 7-8, s. 160

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator zaaprobował twierdzenie Sądu Najwyższego, że art. 479⁴³ k.p.c. jest przepisem o szczególnym, wyjątkowym charakterze. Za trafny uznał pogląd, że podstawa faktyczna rozstrzygnięcia nie musi być tożsama nawet w wypadku oceny tego samego postanowienia tego samego wzorca umownego, stosowanego przez innego przedsiębiorcę.

Stwierdził, że nie można nie dostrzec, iż rozumienie rozszerzonej prawomocności wyłącznie przez pryzmat art. 365 § 1 k.p.c. ma zasadniczą wadę, a mianowicie nie wyłącza możliwości wniesienia przez innego konsumenta (lub każdy inny podmiot legitymowany do wniesienia powództwa – art. 479³⁸ k.p.c.) przeciwko temu samemu przedsiębiorcy, po wpisie niedozwolonej klauzuli do rejestru, powództwa o uznanie tej samej klauzuli.

Zwrócił uwagę, że *de lege lata* więcej argumentów przemawia za rozpatrywaniem prawomocności rozszerzonej zarówno w aspekcie mocy wiążącej wyroku, jak i powagi rzeczy osądzonej z zastrzeżeniem, że rozszerzona prawomocność działa jedynie przeciwko przedsiębiorcy biorącemu udział w sprawie. Jego zdaniem, problemy z interpretacją art. 479⁴³ k.p.c. wynikają z braku przystosowania sytuacji polskiego procesu do specyficznej konstrukcji powództwa o uznanie postanowień wzorca umownego za niedozwolone, które służy ochronie interesu zbiorowego (ogółu konsumentów). Stwierdził, że skoro podmioty mające legitymację czynną nie występują w ochronie swojego interesu, lecz w ochronie ogółu potencjalnych kontrahentów danego przedsiębiorcy, a w toku procesu ich status prawny nie ma wpływu na zakres rozpoznania, to należałoby uznać, że zakres podmiotowy powagi rzeczy osądzonej obejmuje wszystkie podmioty określone

w art. 479⁴³ k.p.c., a nie tylko strony konkretnego procesu. W ocenie glosatora, nie jest uzasadnione, że wyrok oddalający powództwo nie korzysta z rozszerzonej prawomocności, a brak tożsamości stron procesowych uniemożliwia objęcie wyroku powagą rzeczy osądzonej także w stosunku do wszystkich legitymowanych czynnie podmiotów. Podniósł, że wytaczanie kolejnych powództw o uznanie postanowień tego samego wzorca za niedozwolone przez kolejne, niebiorące udziału we wcześniejszym procesie osoby, nie ma żadnego uzasadnienia, skoro każdorazowo oceniany jest ten sam wzorzec, według tych samych kryteriów.

Uchwałę omówił D. Miąsik w „Przeglądzie orzecznictwa” (Europejski Przegląd Sądowy 2009, nr 1, s. 63).

E.S.

*

Kurator spadku (art. 666 k.p.c.) nie jest zwolniony od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych na podstawie przepisu art. 96 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 169, poz. 1298 ze zm.).

(postanowienie z dnia 26 listopada 2009 r., I CZ 75/09, M. Bączyk, G. Misiurek, B. Mysza, OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 83; BSN 2010, nr 2, s. 12; MoP 2010, nr 22, s. 1240; Pal. 2010, nr 1-2, s. 267; Rej. 2010, nr 4, s. 167)

Glosa

Marcina Margońskiego, Przegląd Sądowy 2011, nr 9, s. 131

Glosa ma charakter krytyczny.

W ocenie glosatora, Sąd Najwyższy nietrafnie ograniczył zastosowanie art. 96 ust. 1 pkt 5 u.k.s.c. wyłącznie do kurateli procesowych. Zauważył, że w przeciwnym kierunku poszedł Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z dnia 16 marca 2010 r. na tle analogicznych uregulowań kosztów postępowania sądowno-administracyjnego, uznając kuratora spadku za podmiot zwolniony z obowiązku uiszczania kosztów sądowych w postępowaniu sądowno-administracyjnym. Autor przytoczył motywy, które legły u podstaw orzeczenia

Naczelnego Sądu Administracyjnego, gdyż – jego zdaniem – nie ograniczają się one wyłącznie do postępowania sądowo-administracyjnego.

Wbrew założeniu Sądu Najwyższego, zwolnienie przewidziane w art. 96 ust. 1 pkt 5 u.k.s.c. obejmuje wszelkie kuratele ustanawiane przez sąd opiekuńczy w związku z koniecznością zapewnienia udziału określonej osoby w postępowaniu, a nie wyłącznie kuratele procesowe. Glosator wskazał, że kuratela spadku jest instrumentem specjalnym względem kurateli dla osoby nieobecnej, a kurator spadku pełni w ramach swych kompetencji rolę kuratora dla nieobecnego spadkobiercy. Stwierdził, że kurator spadku jest każdorazowo kuratorem prawa materialnego, a jego kompetencje wykraczają, o ile nie zostaną ograniczone przez sąd spadku, poza postępowanie, którego bieg legł u podstaw ustanowienia kurateli spadku, i obejmują także dokonywanie czynności materialnoprawnych i czynności faktycznych. Podniósł, że kurator spadku jest też każdorazowo powołany do procesowego reprezentowania interesów nieznanych spadkobierców i pełni w postępowaniach, w których występuje, rolę analogiczną do pełnionej przez kuratora procesowego.

Autor wyraził zapatrywanie, że zarówno w interesie spadkobierców reprezentowanych przez kuratora spadku, jak i w interesie publicznym leży zapewnienie przez kuratora spadku sprawnej reprezentacji procesowej spadkobierców spadku nieobjętego. Zrównanie kuratora spadku z innymi kuratorami objętymi ustawowym zwolnieniem od kosztów sądowych, nie tylko w postępowaniu sądowo-administracyjnym, jest zatem istotnym krokiem do osiągnięcia tego celu.

Uchwałę omówiła M. Kowalczyk-Szymańska (Monitor Prawniczy 2010, nr 23, dodatek, s. 16).

E.S.

*

W razie naruszenia prawa osoby trzeciej brak zgody Sejmu na pociągnięcie pośła do cywilnej odpowiedzialności sądowej w sprawie wchodzącej w zakres sprawowania mandatu stanowi przeszkodę procesową skutkującą odrzuceniem pozwu.

(postanowienie z dnia 2 grudnia 2009 r., I CSK 140/09, T. Wiśniewski, *T. Bielska-Sobkowicz, S. Dąbrowski, OSNC 2010, nr 5, poz. 83; BSN 2010, nr 2, s. 12; OSP 2010, nr 7-8, poz. 80; Pal. 2010, nr 1-2, s. 270*)

Glosa

Feliksa Zedlera, *Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 9, poz. 95*

Glosa ma charakter krytyczny.

W pierwszej części opracowania autor omówił cechy immunitetu parlamentarnego w zakresie spraw cywilnych. Zauważył, że immunitet ten zaliczany jest do immunitetu nietykalności (formalnego) i nie dotyczy wszystkich spraw cywilnych. Podniósł, że przepisy regulujące go powinny być wykładane ściśle. Wskazał, że immunitet nie tamuje powstania zobowiązania, lecz stanowi przeszkodę do dochodzenia roszczeń na drodze sądowej, a do czasu wyrażenia zgody przez Sejm lub Senat zobowiązania objęte immunitetem są zobowiązaniami naturalnymi. Stwierdził, że poza zakresem immunitetu pozostają sprawy rozpoznawane w trybie postępowania nieprocesowego. Dodał, że analizowany immunitet nie wyłącza możliwości rozstrzygnięcia o odpowiedzialności cywilnoprawnej posła czy senatora w drodze alternatywnych sposobów załatwiania spraw cywilnych (arbitraż, mediacja), nie chroni przed egzekucją sądową prowadzoną na podstawie orzeczenia wydanego w sprawie, w której Sejm lub Senat wyraził zgodę na pociągnięcie posła lub senatora do odpowiedzialności sądowej, nie stanowi przeszkody do wszczęcia postępowania pojednawczego ani zawarcia ugody sądowej w sprawie objętej immunitetem, ani też do przeprowadzenia postępowania o uznanie albo stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego albo ugody zawartej przed tym sądem.

W dalszej części glosy komentator przychylił się do krytyki konstrukcji czasowej niedopuszczalności drogi sądowej, podnosząc, że pozostaje ona w kolizji z konstytucyjnym prawem do sądu. Podzielił pogląd przypisujący charakter materialnoprawny przesłankom tamującym czasowo dochodzenie roszczeń. Uznał, że ich niespełnienie nie powinno skutkować odrzuceniem pozwu, lecz oddaleniem powództwa. Dodał, że powództwo w sprawach o roszczenie wynikające z zobowiązania naturalnego podlega oddaleniu, a taki charakter mają roszczenia objęte immunitetem parlamentarnym. Jako sprzeczną z art. 45 Konstytucji ocenił

ponadto regulację dopuszczającą odrzucenie pozwu i rozpoznanie zażalenia na postanowienie w tym przedmiocie na posiedzeniu niejawnym, wskazując, że ustalenie przyczyn odrzucenia pozwu niejednokrotnie może nasuwać trudności dotyczące podstawy faktycznej i prawnej. Glosator zaproponował, aby w tych sprawach zamiast postanowienia o odrzuceniu pozwu sąd po przeprowadzeniu rozprawy wydawał wyrok odmawiający merytorycznego rozpoznania sprawy, odpowiadający tzw. wyrokowi formalnemu znanego innym systemom prawnym.

M.P.

*

Dopuszczalne jest zabezpieczenie roszczenia o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez zawieszenie postępowania rejestrowego dotyczącego wpisu zmian na podstawie tej uchwały.

(uchwała z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 49/10, A. Górski, B. Myszk, M. Sychowicz, OSNC 2011, nr 1, poz. 7; BSN 2010, nr 7, s.7; MoP 2011, nr 5, s. 265; Rej. 2010, nr 7-8. s. 181; Rej. 2011, nr 3, s. 151; MoPH 2011, nr 1, s. 68)

Komentarz

Katarzyny Bilewskiej, Monitor Prawa Handlowego 2011, nr 1, s. 69

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autorki, komentowana uchwała Sądu Najwyższego rozstrzyga toczącą się od dłuższego czasu dyskusję, czy sąd procesowy, orzekający w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie nieważności lub uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników, może zawiesić postępowanie rejestrowe toczące się przed innym sądem rejestrowym. Uchwała wywrze doniosłe i pozytywne skutki dla praktyki postępowań o stwierdzenie nieważności lub uchylenie uchwał zgromadzeń.

Sąd Najwyższy potwierdził kognicję sądu procesowego do kompleksowego orzeczenia o zabezpieczeniu roszczeń dochodzonych w postępowaniu dotyczącym zaskarżenia uchwał. Ma to szczególny walor, gdyż sąd procesowy w toku postępowania jest uprawniony do wszechstronnego badania wszelkich prawnych

i faktycznych okoliczności sprawy, w przeciwieństwie do sądu rejestrowego, którego kognicja jest, co do zasady, ograniczona do badania zgodności dokumentów rejestrowych pod względem formy i treści z przepisami prawa, a tylko w wyjątkowych okolicznościach, co kontroli, czy zgłoszone dane są zgodne z stanem rzeczywistym.

Komentowaną uchwałę omówił M. Tofel (Pr. Spółek 2010, nr 9, s. 2) oraz K. Osajda (Glosa 2011, nr 3, s. 12).

R.N.

ORZECZENIA NIEPUBLIKOWANE

art. 7 k.c., art. 172 k.c.

O dobrej lub złej wierze posiadacza decydują okoliczności opisujące jego stan świadomości w chwili objęcia władztwa nad rzeczą, ocenianie zgodnie z poglądami ustalonymi w czasie dokonywania wykładni prawa zmierzającej do oceny dobrej lub złej wiary.

(postanowienie z dnia 17 grudnia 2010 r., III CSK 57/10, J. Frąckowiak, M. Romańska, A. Kozłowska)

*

art. 58 k.c.

Sąd z urzędu bierze pod uwagę nieważność czynności prawnej (art. 58 § 1 k.c.), jednak tylko na podstawie materiału zebranego zgodnie z regułami obowiązującymi w prawie procesowym.

(wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 142/10, M. Bączyk, B. Myszka, A. Kozłowska)

*

art. 410 k.c., art. 120 k.c.

Roszczenie o zwrot nienależycie spełnionego świadczenia (art. 410 § 1 k.c.) staje się wymagalne w dniu, w którym świadczenie powinno być spełnione, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zdanie drugie w związku z art. 455 k.c.).

(wyrok z dnia 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10, K. Pietrzykowski, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote)

*

art. 416 k.c.

Oparcie odpowiedzialności osoby prawnej na podstawie art. 416 k.c. nie oznacza uznania, że szkodę spowodowało zawinione zachowanie wszystkich członków jej organu.

(wyrok z dnia 5 listopada 2010 r., I CSK 12/10, K. Strzelczyk, I. Koper, Z. Kwaśniewski)

*

art. 554 k.c., art. 118 k.c.

Artykuł 554 k.c. nie ma zastosowania do roszczeń Agencji Nieruchomości Rolnych z tytułu sprzedaży mienia pozostałego po zlikwidowanych państwowych przedsiębiorstwach gospodarki rolnej. Roszczenia te ulegają przedawnieniu w terminie dziesięcioletnim (art. 118 k.c.).

(wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 142/10, M. Bączyk, B. Myszka, A. Kozłowska)

*

art. 33 k.r.o.

Gospodarstwo rolne, którego własność przeszła na następcę rolnika, pozostającego w związku małżeńskim i ustroju wspólności ustawowej, w wyniku zawarcia umowy przekazania gospodarstwa rolnego pomiędzy nim a przekazującym, weszło do majątku odrębnego następcy.

(wyrok z dnia 24 listopada 2010 r., II CSK 274/10, A. Górski, D. Zawistowski, A. Kozłowska)

*

art. 299 k.s.h., art. 202 k.s.h.

1. Odpowiedzialność członków zarządu z art. 299 § 1 k.s.h. stanowi sankcję za prowadzenie spraw spółki w sposób prowadzący do bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. Wykazanie przez członków zarządu, że w czasie pełnienia przez nich funkcji nie było podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości lub z podaniem o wszczęcie postępowania układowego, oznacza, iż nie istnieje związek przyczynowy między sposobem sprawowania zarządu a szkodą doznaną przez wierzyciela spółki.

2. Po wygaśnięciu mandatu wskutek rezygnacji (art. 202 § 4 k.s.h.) były członek zarządu nie może reprezentować spółki i nie ma wpływu na prowadzenie jej spraw. Nie może zatem złożyć wniosku o ogłoszenie upadłości i o wszczęcie postępowania układowego ani wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. Podmiotem obowiązany do złożenia wniosku o wpis do rejestru jest spółka (art. 14 w związku z art. 36 pkt 6 ustawy z 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym).

(wyrok z dnia 8 grudnia 2010 r., V CSK 172/10, L. Walentynowicz, G. Misiurek, M. Szulc)

*

art. 483 k.s.h.

Niedołożenie przez członka zarządu należytej staranności przy prowadzeniu spraw spółki nie jest samoistną przesłanką jego odpowiedzialności na podstawie art. 483 k.s.h.

(wyrok z dnia 21 grudnia 2010 r., III CSK 81/10, K. Strzelczyk, D. Zawistowski, M. Szulc)

*

art. 9 Pr.weksl., art. 10 Pr. weksl., art. 47 Pr.weksl.

Treścią upoważnienia do uzupełnienia weksla *in blanco*, wręzonego w celu zabezpieczenia roszczenia, jest objęte jedynie uzupełnienie go przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu.

(wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 142/10, M. Bączyk, B. Myszka, A. Kozłowska)

*

art. 20 Pr.weksl., art. 509 k.c.

W sytuacjach wskazanych w art. 20 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282) do oświadczenia wierzyciela wekslowego złożonego w zamiarze przeniesienia praw z weksla znajdują zastosowanie art. 509–516 k.c.

(wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 131/10, M. Bączyk, B. Myszka, A. Kozłowska)

1. Indos na wekslu *in blanco* ma skutki cesji (art. 20 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe, Dz.U. Nr 37, poz. 282 i art. 509 k.c.).

2. Dłużnik wekslowy podnoszący zarzut wypełnienia weksla *in blanco* niezgodnie z treścią deklaracji wekslowej powinien udowodnić brak upoważnienia indosatariusza do wypełnienia weksla.

(wyrok z dnia 25 listopada 2010 r., I CSK 387/10, M. Bączyk, G. Misiurek, B. Ustjanicz)

*

art. 27 u.s.m., art. 42 u.s.m., art. 58 k.c.

Uchwała zarządu spółdzielni mieszkaniowej niezaliczająca do nieruchomości wspólnej tzw. pomieszczeń technicznych niezbędnych do funkcjonowania i obsługi technicznej budynku jest sprzeczna z prawem (art. 27 ust. 1 i art. 42 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, Dz.U. z 2001 r. Nr 4, poz. 27, w związku z art. 3 ust. 2 ustawy dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, Dz.U. Nr 85, poz. 388 ze zm.).

(wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 139/10, M. Bączyk, B. Myszka, A. Kozłowska)

*

gospodarka gruntami

Dyrektor izby skarbowej jest uprawniony do nabywania w imieniu Skarbu Państwa, na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. Nr 106, poz. 493 ze zm.), ze środków przyznanych mu na ten cel w budżecie, na własność nieruchomości mających zapewnić odpowiednie warunki lokalowe dla realizacji zadań i należytego funkcjonowania przez kierowaną przez niego państwową jednostkę organizacyjną.

(postanowienie z dnia 5 listopada 2010 r., I CSK 1/10, K. Strzelczyk, I. Koper, Z. Kwaśniewski)

Brak określenia w umowie o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste sposobu korzystania z gruntu wyłącza możliwość rozwiązania tej umowy na podstawie art. 240 k.c. i art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

(wyrok z dnia 8 grudnia 2010 r., V CSK 168/10, L. Walentynowicz, G. Misiurek, M. Szulc)

*

rozgraniczenie nieruchomości

Artykuł 63 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 107, poz. 464 ze zm.) nie wyłącza możliwości ustalenia przebiegu granicy według stanu odmiennego niż wynikający z aktów własności ziemi (art. 153 k.c.).

(postanowienie z dnia 14 lipca 2010 r., V CSK 8/10, L. Walentynowicz, T. Bielska-Sobkowicz, Z. Kwaśniewski)

*

cmentarze i chowanie zmarłych

Do grobów murowanych przeznaczonych do pochowania więcej niż jednych zwłok nie mają zastosowania ograniczenia dotyczące ponownego użycia grobu.

(wyrok z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 66/10, J. Górowski, M. Romańska, B. Ustjanicz)

*

art. 2 k.p.c.

Świadczenia pobrane na podstawie decyzji organu rentowego wydanej w postępowaniu administracyjnym, w którym strona posłużyła się fałszywymi dokumentami mają charakter świadczeń nienależnych w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39,

poz. 353). Orzekanie o obowiązku zwrotu takiego świadczenia nie należy do drogi sądowej.

(postanowienie z dnia 26 listopada 2010 r., IV CSK 201/10, M. Wysocka, J. Frąckowiak, M. Romańska)

*

art. 76 k.p.c.

Interwenientem ubocznym po stronie powodowej nie może być współpozwany.

(postanowienie z dnia 25 listopada 2010 r., III CZ 50/10, K. Zawada, M. Kocon, H. Wrzeszcz)

*

art. 87 k.p.c.

Stały stosunek zlecenia nie może stanowić podstawy pełnomocnictwa procesowego, jeżeli sprawa nie mieści się w przedmiotowym zasięgu tego stosunku.

(postanowienie z dnia 26 listopada 2010 r., IV CZ 84/10, M. Wysocka, J. Frąckowiak, M. Romańska)

*

art. 102 k.p.c.

Strona powinna wykazać istnienie szczególnych okoliczności uzasadniających nieobciążanie jej kosztami lub obciążanie jedynie w części (art. 102 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 8 lipca 2010 r., II CZ 51/10, K. Pietrzykowski, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote)

*

art. 109 k.p.c.

Skuteczny jest wniosek o zwrot kosztów procesu za drugą instancję zawarty w spóźnionej odpowiedzi na apelację.

(postanowienie z dnia 15 grudnia 2010 r., II CZ 132/10, H. Pietrkowski, H. Wrzeszcz, D. Zawistowski)

*

art. 139 k.p.c.

Doręczenie zastępcze określone w art. 139 § 1 k.p.c. dotyczy także pierwszego pisma w sprawie.

(postanowienie z dnia 8 grudnia 2010 r., III CZP 105/10, L. Walentynowicz, G. Misiurek, M. Szulc)

*

art. 144 k.c.

Spełnienie przewidzianego w art. 144 § 1 k.p.c. obowiązku wykazania uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu strony nie jest znane, polega na dołożeniu odpowiedniej do okoliczności sprawy staranności w poszukiwaniu miejsca pobytu strony.

(postanowienie z dnia 15 grudnia 2010 r., II CZ 150/10, H. Pietrkowski, H. Wrzeszcz, D. Zawistowski)

*

art. 199 k.p.c., art. 64 k.p.c.

Niedopuszczalne jest odrzucenie pozwu z powodu braku zdolności sądowej pozwanego w sprawie, w której powód – zamiast spółdzielni, mającej osobowość prawną i zdolność sądową – wskazał jako stronę pozwaną organ tej spółdzielni, niemający zdolności sądowej; w takim wypadku wadliwe oznaczenie strony pozwanej podlega sprostowaniu.

(postanowienie z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 126/10, M. Bączyk, B. Myszka, A. Kozłowska)

*

art. 339 k.p.c., art. 351 k.p.c.

Wyrok uzupełniający wyrok zaoczny może mieć postać wyroku zaocznego.

(wyrok z dnia 5 listopada 2010 r., I CZ 121/10, K. Strzelczyk, I. Koper, Z. Kwaśniewski)

*

art. 366 k.p.c., art. 523 k.p.c.

Prawomocne postanowienie o oddaleniu wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej korzysta z powagi rzeczy osądzonej i może być zmienione tylko w razie zmiany okoliczności sprawy (art. 523 zdanie drugie k.p.c.).

(postanowienie z dnia 5 listopada 2010 r., I CSK 73/10, K. Strzelczyk, I. Koper, Z. Kwaśniewski)

*

art. 378 k.p.c.

W razie uwzględnienia przez sąd pierwszej instancji żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu (głównego), sąd drugiej instancji, na skutek rozpoznania apelacji od tego orzeczenia, nie może rozpoznać sprawy także w zakresie żądania ewentualnego.

(wyrok z dnia 19 sierpnia 2010 r., IV CSK 53/10, A. Górski, J. Górski, H. Wrzeszcz)

*

art. 379 k.p.c.

Naruszenie przez sąd pierwszej instancji art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 210 § 3 k.p.c. nie jest równoznaczne z nieważnością postępowania przed tym sądem z powodu pozbawienia możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

(wyrok z dnia 15 października 2010 r., V CSK 58/10, K. Pietrzykowski, Z. Kwaśniewski, M. Romańska)

*

art. 390 k.p.c.

Postanowienie o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, którego sentencji nie podpisał skład sądu, nie istnieje w znaczeniu prawnoprocesowym także wówczas, gdy zostało podpisane przez sędziów uzasadnienie tego postanowienia.

(postanowienie z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 95/10, K. Zawada, M. Kocon, H. Wrzeszcz)

*

art. 394¹ k.p.c.

Na postanowienie sądu drugiej instancji o odmowie zwolnienia od kosztów oraz o ustanowienie adwokata zażalenie do Sądu Najwyższego nie przysługuje.

(postanowienie z dnia 22 lipca 2010 r., I CZ 62/10, T. Wiśniewski, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk)

*

Zażalenie na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi na wyrok Krajowej Izby Odwoławczej (art. 198a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych, Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.) jest niedopuszczalne (art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 25 listopada 2010 r., I CZ 140/10, G. Misiurek, M. Bączyk, B. Ustjanicz)

*

art. 398² k.p.c.

Sprawa o stwierdzenie, że rejestracja domeny internetowej przez pozwanego narusza prawa powoda (art. 3 ust. 1 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (jedn.tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) jest sprawą o prawa majątkowe (art. 398² § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 25 listopada 2010 r., I CZ 132/10, M. Bączyk, G. Misiurek, B. Ustjanicz)

*

art. 398⁴ k.p.c.

Jeżeli strona zaskarżyła wyrok sądu drugiej instancji w części, sformułowanie wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku, bez oznaczenia zakresu żądanego uchylenia lub uchybienia i zmiany, nie czyni zadość wymaganiu określonymu w art. 398⁴ § 1 pkt 4 k.p.c.

(postanowienie z dnia 30 listopada 2010 r., I CSK 361/10, I. Gromska-Szuster)

Ze skargi kasacyjnej powinno wynikać w sposób nienasuający wątpliwości sądu, czy skarżący domaga się uchylenia zaskarżonego orzeczenia, czy też uchylenia i zmiany zaskarżonego orzeczenia oraz w jakim zakresie.

(postanowienie z dnia 16 grudnia 2010 r., I CZ 150/10, B. Myszka, M. Bączyk, K. Zawada)

Skarga kasacyjna, w której strona określiła w jakiej części zaskarża wyrok, lecz we wniosku kasacyjnym nie wskazała w jakiej części żąda uchylenia lub uchylenia i zmiany zaskarżonego wyroku, nie spełnia wymagania art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. i podlega odrzuceniu (art. 398⁶ § 3 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 11 stycznia 2011 r., V CSK 272/10, I. Gromska-Szuster)

*

art. 398⁷ k.p.c., art. 109 k.p.c.

Pismo wniesione po terminie wskazanym w art. 398⁷ § 1 w związku z art. 424¹² k.p.c. nie wywołuje skutków odpowiedzi na skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w zakresie kosztów postępowania wywołanego tą skargą, w związku z czym wniosek o zasądzenie kosztów postępowania, zawarty w piśmie określonym jako „odpowiedź na skargę”, złożonym po upływie tego terminu, nie może być uwzględniony.

(postanowienie z dnia 10 grudnia 2010 r., III CNP 48/10, J. Gudowski)

*

art. 424¹ k.p.c.

Niedopuszczalna jest skarga sędziego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia sądu drugiej instancji zawierającego wytyk judykacyjny, w sytuacji, w której skarżący wskazuje jako szkodę nieawansowanie do sądu wyższego rzędu i niezyskanie w związku z tym odpowiednio wyższego wynagrodzenia.

(postanowienie z dnia 19 sierpnia 2010 r., I CNP 5/10, S. Dąbrowski)

Okoliczność, że jako podstawę rozstrzygnięcia sąd wskazał niewłaściwy przepis prawa, w sytuacji, gdy rozstrzygnięcie znajduje podstawę w innym przepisie, nie stanowi uchybienia uzasadniającego stwierdzenie niezgodności z prawem zaskarżonego wyroku.

(wyrok z dnia 9 grudnia 2010 r., IV CNP 47/10, M. Sychowicz, I. Koper, J. Kremer)

Szkodą majątkową w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. jest każdy uszczerbek w majątku poszkodowanego, musi on mieć jednak charakter rzeczywisty, nie hipotetyczny, spodziewany lub „odłożony” w czasie. Wskazywane przez skarżącego „pasywa” w jego majątku, wynikające z tytułu wykonawczego, tj. tytułu egzekucyjnego, którym jest zaskarżony wyrok zaopatrzony w klauzulę wykonalności, nie stanowią szkody w rozumieniu wymienionego przepisu; ta szkoda, uzasadniająca odpowiedzialność państwa, powstanie – po spełnieniu pozostałych przesłanek – dopiero po wykonaniu tytułu, czyli po „wyjściu” z majątku skarżącego kwoty, na którą opiewa tytuł wykonawczy.

(postanowienie z dnia 10 grudnia 2010 r., III CNP 48/10, J. Gudowski)

art. 479⁹ k.p.c.

Pismo złożone przez zawodowego pełnomocnika bez dołączenia dowodu doręczenia odpisu pisma drugiej stronie albo dowodu wysłania go przesyłką poleconą nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z jego wniesieniem do sądu także wtedy, gdy przewodniczący nie zwróci go, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 479⁹ § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 1 grudnia 2010 r., I CZ 104/10, T. Wiśniewski, I. Gromska-Szuster, J. Kremer)

*

art. 520 k.p.c.

W sprawie o wpis hipoteki przymusowej interes wnioskodawcy w uzyskaniu wpisu przemawia za stosowaniem art. 520 § 1 k.p.c. także w razie sprzeczności interesów wnioskodawcy i uczestników postępowania.

(postanowienie z dnia 27 lipca 2010 r., II CZ 60/10, D. Dończyk, J. Górowski, D. Zawistowski)

W sprawie o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej występuje sprzeczność interesów pomiędzy wnioskodawcą a uczestnikiem w rozumieniu art. 520 § 2 i 3 k.p.c.

(postanowienie z dnia 4 listopada 2010 r., IV CO 50/10, J. Górowski, K. Pietrzykowski, B. Ustjanicz)

*

art. 626¹ k.p.c.

Wspólnota mieszkaniowa nie ma legitymacji do zgłoszenia wniosku o zmianę treści wpisu dotyczącego powierzchni lokalu należnego do członka tej wspólnoty.

(postanowienie z dnia 24 listopada 2010 r., II CSK 268/10, A. Górski,
D. Zawistowski, A. Kozłowska)

*

art. 787 k.p.c.

Z chwilą nadania klauzuli wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c. małżonek dłużnika nie staje się dłużnikiem w znaczeniu prawa materialnego, ale wyłącznie dłużnikiem egzekwowanym.

(wyrok z dnia 4 listopada 2010 r., IV CO 50/10, J. Górski, K. Pietrzykowski,
B. Ustjanicz)

*

art. 1206 k.p.c., art. 1174 k.p.c.

1. Ocena, czy wyrok sądu polubownego jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku prawnego, odnosi się do jego treści, a nie prawidłowości postępowania przed tym sądem czy obsady składu tego sądu; nieprawidłowości związane z nieujawnieniem przez arbitra powiązań ze stroną dotyczą treści wyroku.

2. Nieujawnienie przez arbitra okoliczności wskazujących na jego powiązania o charakterze towarzyskim i zawodowym z powodem nie mieści się w sytuacji związanej z wymaganiami co do składu sądu ani i podstawowych zasad postępowania przyjętych w sądzie polubownym (art. 1206 § 1 pkt 4 k.p.c.).

3. Wymagania stawiane osobom pełniącym funkcję arbitra łączyć należy z uprawnieniem uczestnika postępowania do uzyskania wiedzy o wszelkich ewentualnych jego powiązaniach z podmiotami występującymi w postępowaniu. Własna ocena arbitra nie ma znaczenia, skoro istota rzetelności postępowania jest związana z zewnętrznym, dokonywanym przez inne podmioty, osądem. Do podstawowych zasad porządku prawnego należy także, przewidziane w art. 45 ust. 1 Konstytucji, prawo do sądu, którego elementem jest uprawnienie

strony do rozpoznania jej sprawy przez niezależny sąd, w ramach rzetelnie prowadzonego postępowania.

(wyrok z dnia 9 września 2010 r., I CSK 535/09, K. Zawada, K. Strzelczyk, B. Ustjanicz)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2011, NR 11

Sprawa o uchylenie, ustalenie nieistnienia oraz o stwierdzenie nieważności uchwały organów spółdzielni jest sprawą o prawa niemajątkowe, w której skarga kasacyjna jest dopuszczalna (art. 398¹ § 1 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.), jeżeli przedmiotem zaskarżonej uchwały są prawa lub obowiązki o charakterze niemajątkowym.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 10 maja 2011 r., III CZP 126/10, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, I. Koper, G. Misiurek, H. Pietrkowski, L. Walentynowicz, T. Wiśniewski, OSNC 2011, nr 11, poz. 117)

*

Wierzytelność o zapłatę wymagalnych świadczeń alimentacyjnych nie może być przedmiotem przelewu (art. 509 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 134/10, B. Myszka, I. Koper, Z. Kwaśniewski, OSNC 2011, nr 11, poz. 118)

*

Złożenie przez uprawnionego wniosku do organu przesyłającego, na podstawie art. 3 ust. 1 konwencji o dochodzeniu roszczeń alimentacyjnych za granicą sporządzonej w Nowym Jorku dnia 20 czerwca 1956 r. (Dz.U. z 1961 r. Nr 17, poz. 87), jest czynnością, o której mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

(uchwała z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 137/10, B. Myszka, I. Koper, Z. Kwaśniewski, OSNC 2011, nr 11, poz. 119)

*

W sprawie o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika (art. 787 k.p.c.) nie jest dopuszczalne stosowanie domniemania faktycznego przy ustalaniu, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała za zgodą małżonka dłużnika.

(uchwała z dnia 18 marca 2011 r., III CZP 117/10, J. Gudowski, D. Dończyk, B. Myszka, OSNC 2011, nr 11, poz. 120)

*

O odrzuceniu ponownego wniosku o wyłączenie sędziego opartego na tych samych okolicznościach (art. 53¹ k.p.c.) orzeka sąd w składzie trzech sędziów zawodowych, bez udziału sędziego, którego wniosek dotyczy.

(uchwała z dnia 18 marca 2011 r., III CZP 138/10, J. Gudowski, D. Dończyk, B. Myszka, OSNC 2011, nr 11, poz. 121)

*

Postanowienie sądu opiekuńczego określające stałe i powtarzające się kontakty z dzieckiem w obecności osoby wykonującej nad nim pieczęć podlega wykonaniu na podstawie art. 1051 k.p.c.

(uchwała z dnia 18 marca 2011 r., III CZP 139/10, J. Gudowski, D. Dończyk, B. Myszka, OSNC 2011, nr 11, poz. 122)

*

Od postanowienia sądu pierwszej instancji w przedmiocie przyznania wynagrodzenia zarządcy (art. 939 § 1 w związku z art. 615 k.p.c.) przysługuje apelacja.

(uchwała z dnia 18 marca 2011 r., III CZP 140/10, J. Gudowski, D. Dończyk, B. Myszka, OSNC 2011, nr 11, poz. 123)

*

Dopuszczalne jest przeznaczenie – na podstawie uchwały właścicieli lokali – nadwyżki środków pieniężnych z tytułu uiszczonych zaliczek na pokrycie kosztów zarządu (art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.) na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej.

(wyrok z dnia 26 stycznia 2011 r., II CSK 358/10, B. Myszka, W. Katner, K. Pietrzykowski, OSNC 2011, nr 11, poz. 124)

*

Osoba, która poniosła szkodę na skutek bezczynności organu po wydaniu wyroku sądu administracyjnego uchylającego lub stwierdzającego nieważność aktu lub czynności (art. 154 § 1, 4 i 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz.U. Nr 153, poz. 1270 ze zm.), może dochodzić jej naprawienia bez stwierdzenia we właściwym postępowaniu niewydania decyzji (art. 417¹ § 3 k.c.).

(wyrok z dnia 2 lutego 2011 r., II CSK 398/10, H. Pietrzowski, D. Dończyk, J. Górowski, OSNC 2011, nr 11, poz. 125)

*

Artykuł 43 ust. 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.) zawiera sankcję nieważności względnej uchwały zarządu spółdzielni mieszkaniowej.

(wyrok z dnia 3 lutego 2011 r., I CSK 224/10, K. Pietrzykowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSNC 2011, nr 11, poz. 126)

*

1. Renomowanym znakiem towarowym w rozumieniu art. 296 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.) jest znak

towarowy znany znacznej części odbiorców towarów i usług oznaczonych tym znakiem, mający dużą siłę przyciągania i wartość reklamową wynikającą z utrwalonego w świadomości odbiorców przekonania o bardzo dobrych cechach towaru nim opatrzonego.

2. Przesłanką zastosowania ochrony przewidzianej w art. 296 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.) jest sama możliwość uzyskania przez naruszającego nienależnej korzyści lub możliwość szkodliwego oddziaływania dla odróżniającego charakteru bądź renomy znaku wcześniejszego.

(wyrok z dnia 10 lutego 2011 r., IV CSK 393/10, Z. Kwaśniewski, I. Gromska-Szuster, G. Misiurek, OSNC 2011, nr 11, poz. 127)

INFORMACJE

W dniach 21-22 września Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej prof. dr hab. Tadeusz Ereciński – w zastępstwie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego Stanisława Dąbrowskiego – przebywał w Kijowie. Ze względu na ukraińską prezydencję w Komitecie Ministrów Rady Europy tamtejszy Sąd Najwyższy zorganizował okrągły stół prezesów sądów najwyższych państw członkowskich Rady Europy. Udział w nim wzięło 29 prezesów lub przedstawicieli sądów najwyższych. Obrady dotyczyły roli sądów najwyższych w ochronie praw człowieka na poziomie krajowym. Uczestnicy obrad zostali bardzo serdecznie przyjęci przez ukraińskich sędziów na czele z Prezesem Sądu Najwyższego Ukrainy Wasylem Onopienko.

*

W dniu 29 września w Belwederze Prezydent RP Bronisław Komorowski wręczył wysokie odznaczenia państwowe sędziom oraz zasłużonym prawnikom.

Za wybitne zasługi dla wymiaru sprawiedliwości Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski odznaczeni zostali m.in. sędziowie Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, orzekający w Izbie Cywilnej: śp. Gerard Bieniek, Bronisław Czech, Tadeusz Domińczyk i Zbigniew Strus.

Bardzo serdecznie gratulujemy, zasługi sędziego Gerarda Bieńka, zmarłego dnia 21 lipca br., zachowując w pamięci i w sercu.

*

We wrześniu jubileusz 40-lecia pracy zawodowej obchodzili sędziowie Sądu Najwyższego Mirosława Wysocka, przewodnicząca Wydziału IV, oraz Jacek Gudowski, przewodniczący Wydziału III. Jubileusz 35-lecia pracy zawodowej obchodziła Joanna Krajewska – kierownik sekretariatu Izby Cywilnej.

Dane statystyczne – wrzesień 2011 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1593	257	195	-	27	2	32	-	95	39	1655
3.	CZP, w tym:	36	6	5	4	-	-	-	-	-	1	37
	art. 390 k.p.c.	29	3	5	4	-	-	-	-	-	1	27
	skład 7-miu	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	10
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	272	82	59	-	32	9	4	-	-	14	295
5.	CO, w tym	12	29	33	-	3	-	-	-	-	30	8
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	12	29	33	-	3	-	-	-	-	30	8
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	191	36	34	-	-	-	-	1	9	24	193
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2104	410	326	4	62	11	36	1	104	108	2188

Spis treści

Uchwały.....
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia.....
Glosy
Orzeczenia niepublikowane
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2011, nr 11
Informacje.....
Dane statystyczne.....